

Ben Hogan rider igen, del 2 Ramhandlingen

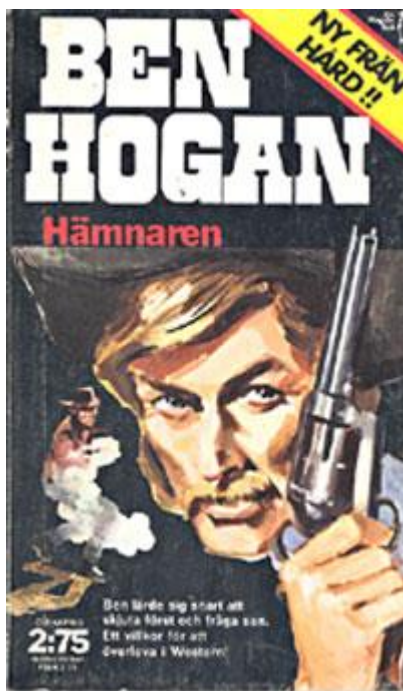
Jun 2nd, 2015 | Category: 2015-06 juni, Artikel

ANDERS N NILSSON

Kjell E. Genbergs serie av västernböcker om Ben Hogan från 1970-talet hålls ihop av sin ramhandling centrerad kring Hogan själv, hans sambo apachekvinnan Perrita och deras äldre vän, suputen Hobo McKim. Då deras boställe Eden Valley, högt upp i Drakbergen, ligger nära staden Tombstone måste även staden och några av dess namngivna innevånare utveckling sägas tillhöra ramhandlingen i originalutgåvans 56 böcker, vilka tillsammans kan läsas som en rad sammanhängande episoder. Jag har i en tidigare artikel redovisat de bibliografiska aspekterna och går nu vidare med att ge ett sammandrag av själva ramhandlingen.

Fristående kioskböcker eller sammanhängande episoder?

Ett centralt kännetecken för kioskböcker är att de ges ut i numrerade serier utkommande med en viss periodicitet, ofta månadsvis. Vid sidan av genre kan serierna indelas i de som innehåller böcker av olika författare eller av endast en och samma författare. I det senare fallet framstår bokserien som mer homogen, och detta särskilt då alla böcker i serien har samma hjälte, vilken då som regel även fått ge serien dess namn. Inom västerngenren finns ett flertal serier av detta slag, som till exempel de om *Bill & Ben*, *Morgan Kane* eller *Walt Slade* (Nilsson & Myrman 2013, Nilsson 2014). Här återfinns även bokserien om den svenskättade hjälten *Ben Hogan* skriven av Kjell E. Genberg under pseudonymen Matt Jade och omfattande 56 olika böcker först utgivna under åren 1972–1977 (Nilsson 2015).

Pärmens framsida på *Hämnanaren* från 1972, första boken om Ben Hogan och tillika Pingvinbok nr. 555.

I bokserier av detta slag måste de individuella böckerna kunna läsas såväl i utgivningsordning som i helt slumpvis ordning. Av försäljningsskäl måste en valfri bok kunna läsas helt separat samtidigt som läsartroheten bör stimuleras av den förhöjda läsoplevelse som uppstår när läsaren följer serien i utgivningsordning. Man kan här säga att böckerna i många fall kombinerar en ramhandling med en sidohandling, och medan den förra återfinns i och håller ihop alla seriens böcker så är den senare unik för varje bok. Olika bokserier tycks ta sig an denna balansgång på olika sätt, och som exempel kan man gott påstå att det i böckerna om *Bill & Ben* läggs betydligt mindre tonvikt på ramhandlingen än i de om *Ben Hogan*. Medan de båda huvudpersonerna i *Bill & Ben* främst driver runt och i varje ny bok dyker upp i en ny liten stad så återvänder *Ben Hogan* som regel till sin fasta punkt, Eden Valley i Drakbergen nära Tombstone, och utgår därifrån i nästa boks början. Ett förhållande som gjorde Hogan svårplacerad i ett tidigare försök att indela västernböcker efter hjältarnas grad av mobilitet ”Ben Hogan är alltså i princip Bofast men bor samtidigt i en bokserie och måste därför i de flesta böcker räknas som mobil” (Lindung 1977:223). Hogan omger sig även med en rad vänner, vilka återkommer i så gott som varje bok. Främst tänker jag här på hans apachesambo Perrita och hans inneboende äldre kamrat Hobo McKim. Det finns även ett mer eller mindre fast persongalleri i staden Tombstone omfattande personer som bartendern, sheriffen, begravningsentreprenören och tidningsredaktören.

”Ben Hogan är som navet i ett diligenshjul, de olika ekrarna äventyren!” (Kjell E. Genberg i Friberg 1973:46).

Bröderna Cartwright i TV-serien *Bonanza* uppvisade såväl en ramhandling som en episodisk struktur liknande den i böckerna om *Ben Hogan*.

Istället för att se böckerna om *Ben Hogan* som en serie mer eller mindre fristående kioskböcker kan man välja att se alla böckerna tillsammans som en rad av sammanhängande episoder, ungefär som i en TV-serie som *Bröderna Cartwright* eller *High Chaparral*. Man skulle även kunna tänka sig att betrakta alla böckerna tillsammans som en gigantisk romancykel, men mot detta talar att de inte skrivits som en enhet med ett från början planerat

avslut. De episodiska dragen bygger på närvaron av en ramhandling som innebär att det som händer huvudpersonerna läggs till som steg i en utveckling, vilket bland annat kan ses i form av de många noter till tidigare böcker i serien som ges.

Ben och Perrita på väg till stugan i Eden Valley efter det att han sagt ja till att flytta in hos henne. Avslutande bildruta i seriehäftet *Hämnden är min!* från 1975.

Men tidens gång är även ett hot då hjältar inte kan bli hur gamla som helst och fortfarande vara trovärdiga. Genberg tillåter en viss förändring men är som K. Arne Blom redan påpekat lite otydlig med huvudpersonernas åldrande. Perrita tillåts bli gravid men inte föda några barn så länge serien ges ut. Bevattningsproblemen i Eden Valley blir aldrig lösta. Trots detta är det ett stort steg från Ben Hogans grad av tillåten utveckling till Bill och Bens ständiga omstart från ruta noll, eller som de båda kompanjonernas själva kommenterar sin situation i slutet av boken *Bill och Ben och gröngölingarna* (Grover 1982:126):

- Men vi är väl desamma i alla fall, sa Bill. Jag kan inte tänka mig att vi någonsin kommer att förändras.
- Ja, jag vet i alla fall en sak som inte förändras, sa Ben. Jag är törstig.
- Jag också, sa Bill. Kom då så letar vi rätt på en oas med en välvilligt inställd bartender.

Vidare hålls böckerna om Ben Hogan ihop av en gemensam utformning liksom av att tidigare böcker i serien listas i början av varje bok. Det finns även en tidsaxel som placerar in varje bok i en inbördes ordning. Hela berättelsen tar sin början när Ben Hogan kommer till Tombstone i Arizona den 13:e november 1879 i jakten på sin mors mördare Nils Jansson. Böckernas tidsaxel är tydligast i första halvan av serien för att mot slutet bli mer diffus, men troligen utspelar sig de sista böckernas händelser år 1892 eller 1893, vilket gör att hela serien spänner över 13 eller 14 år. I seriens sequel *En främling kommer hem*, vilken utspelar sig i Sverige år 1914, ges en del tillbakablickar varigenom berättelsen om Ben Hogans liv förlängs med ytterligare tjugo år.

Från Delsbo till Tombstone

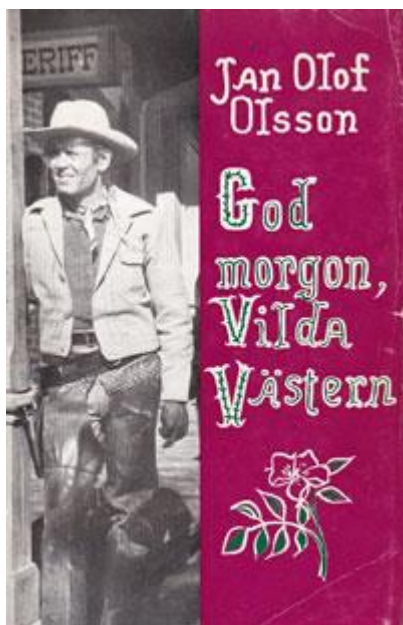
Genbergs berättelse om Ben Hogan tar sin utgångspunkt i den av bygdeforskaren och journalisten Bror Jonsson belagda personen Johan Hansson som 1879 utvandrade från byn Ede i Delsbo för att sedan hamna i Tombstone, Arizona (Genberg 2005:121). I första boken om Hogan låter Genberg Johan Hansson, som nu går under namnet Ben Hogan, tänka igenom sin bakgrund i en fängelsecell i Tombstone där han blivit inlåst misstänkt för dubbelmord (Bok 555:31f). Fjorton år gammal hittar Johan sin mor och hennes arbetsgivare rånmördade, och då han själv utpekats som den huvudmisstänkte lämnar han Sverige för att undkomma sitt

straff. Han följer härvid den egentlige mördaren, slaktardrängen Nils Jansson, i spåren till Amerika. Av Janssons syster får Johan veta att mördaren befinner sig i Utah, dit han beger sig för att få hämnd och förhoppningsvis också kunna bli rentvådd. Johan träffar Jansson i Salt Lake City, men blir där övermannad och fängslad för mordförsök. Han blir dock frikänd och tror sig nu efter många års sökande äntligen ha lokaliserat Jansson till Tombstone.

Efter att Hogans nyfunne vän, den gamle slagskämpen och suputen Hobo McKim, befriat honom ur fängelset lyckas han så bevisa att han är oskyldig till de påstådda morderna i Tombstone och även få sin hämnd genom att döda Nils Jansson. Hobo tar även med sig Hogan till Eden Valley i Drakbergen där den unga apachekvinnan Perrita bor ensam i en stuga. Hogan fattar tycke för henne och man anar redan i slutet av första boken att han ämnar flytta in hos henne. Namnet Eden för tankarna till det bibliska paradiset lustgård där man och kvinna för en tid kunde leva tillsammans utan synd.

Jolos Tombstone

Pärmens framsida på andra upplagan av Jolos dokumentärroman God morgon, Vilda Västern från 1958. Kjell Genbergs skildring av Tombstone vilade hårt på Jolos berättelser.

Redan i första boken får vi även veta en hel del om staden Tombstone och några av dess innevånare. Enligt Genberg själv var hans främsta källa till kunskap om staden initialt Jan Olof Olssons (Jolo) bok *God morgon, Vilda Västern*, först utgiven 1953 och därefter 1958 i en andra omarbetad upplaga. En läsning av Jolos bok visar klart att väldigt mycket av den information som Genberg ger om staden finns omnämnd i hans bok. Senare läste Genberg allt han kom över om västern, inklusive faksimilutgåvor av dagstidningen *Tombstone Epitaph* från när det begav sig och säkert även många andra av de källor Jolo själv använt sig av. Då Jolo byggde sin bok på endast fyra dagars egen vistelse i Tombstone 1951 bör hans bok ses som en dokumentär roman och inte någon renodlad reportagebok (Mälarstedt 2007). Genbergs studier av Vilda Västern som historisk epok kom även att redovisas i en renodlad faktabok (Genberg 1975), i vilken även hans källor finns listade.

Det kan vara fruktbart att tänka sig ramhandlingen strukturerad kring två nivåer, varav den ena begränsar sig till Eden Valley och trion Hogan, Perrita och Hobo. Den andra nivån håller sig till staden Tombstone och vad som händer där inom den grupp av återkommande karaktärer Genberg valt att befolka staden med. Även om andra närliggande städer som

Benson, Bisbee och Tucson återkommande dyker upp i böckerna blir dock läsaren aldrig lika bekant med dessa platser som med Tombstone. Det samma kan sägas om arméposteringen i Fort Huachuca och det närliggande apachereservatet.

Prispengar till bevattning och kossor

Ett centralt problem för Hogan och Perrita är den ekonomiska försörjningen och till en början står prispengar för inhämtade efterlysta brottslingar, ”dead or alive”, för huvuddelen av deras inkomster. Redan i bok nr. 556 framgår det att fördelningen av vattnet i Eden Valley utvecklar sig till en kostsam historia som tycks sluka merparten av de pengar som kommer in. I samma bok får även Perrita papper från myndigheterna på att hon äger marken i dalen, och sidohandlingen drivs av Bens jakt på några diligensrånare i syfte att få igen brevet innehållande detta viktiga dokument. Det visar sig dock i en senare bok att myndigheterna valt att utforma lagfarten på ett sätt som i själva verket gör Hogan till den rättmätige ägaren.

Den tredje boken i serien, *Dubbelgångaren*, är lite marginell i förhållande till ramhandlingen då Hogan i den på senhösten 1880 färdas till Montana för att lösa ut Hobo ur fängelset och ta med sig honom hem. Det huvudsakliga resultatet blir mer prispengar att plöja ner i bevattningsprojektet. Inte heller den fjärde boken lägger någon större tonvikt på att föra ramhandlingen framåt. Efter att ha satt dit några bankrånare i Tombstone blir det mer prispengar att lyfta, och delar av dessa används nu till anskaffning av några prima mjölkkor till Eden Valley. Det förefaller nu att vara 1881, även om en tillbakablick i bok nr. 575 förlägger bankrånandet till december 1880.

Böckerna nr. 559 och 560 handlar om en boskapshjord som råkar hamna nära Tombstone. Efter en väpnad konflikt mellan staden och drivarna, omfattande även att Perrita kidnappas tillsammans med borgmästarens nyss hemkomna dotter, får Hogan i uppgift att driva hjorden vidare till Denver och sälja den där. Det hela förefaller utspela sig på hösten 1881 men dateras i en tillbakablick i bok nr. 575 till februari och mars samma år. Viktigast för ramhandlingens del är att Ben nu byggt en kärrväg fram till Eden Valley och att han tjänar en större summa i arvode för drivningen av djuren.

OK Corral

I den påföljande boken blir Ben och Hobo indragna i en ranchstrid i Irving Valley när de är på hemväg från Denver. För sina insatser blir de rikligt ekonomiskt belönade och pengarna sägs ska bekosta en ny ladugård och fler kor. Boken slutar med att Perrita talar om att hon är gravid. Dateringen av bokens händelser kompliceras av att Hobo berättar för Ben om uppgörelsen vid OK Corral i Tombstone där bröderna Earp tillsammans med Doc Holliday besegrade några av Ike Clantons cowboys. Denna historiska händelse anses ha ägt rum 26 oktober 1881, och Hobo säger sig återge dess förlopp endast tre dagar efteråt, vilket motsäger den datering av äventyret i Irving Valley som i bok nr. 575 görs till juli 1881. Skjutstriden vid OK Corral är förstås central för mytologin om Tombstone och redan i bok nr. 558 spelade Ben Hogan ett parti Black Jack med Wyatt Earp och Doc Holliday.

Uppgörelsen vid OK Corral 1881 är en central del av legenden kring Tombstone, och återberättas även i sjunde boken om Ben Hogan, Revolvermän. På denna konstnärliga återgivning av händelsen ser vi Earps till höger och Clantons till vänster.

Ladugården och även en smedja i Eden Valley byggs av inledda hantverkare i bok nr. 562 där Hogan får ge sig av till staden Garth för att rädda Hobo från hängning efter det att han oskyldig dömts för mord. Av en gammal bekant till Hobo får Ben veta att hans egentliga förnamn är Edward, vilket han dock själv inte vill kännas vid.

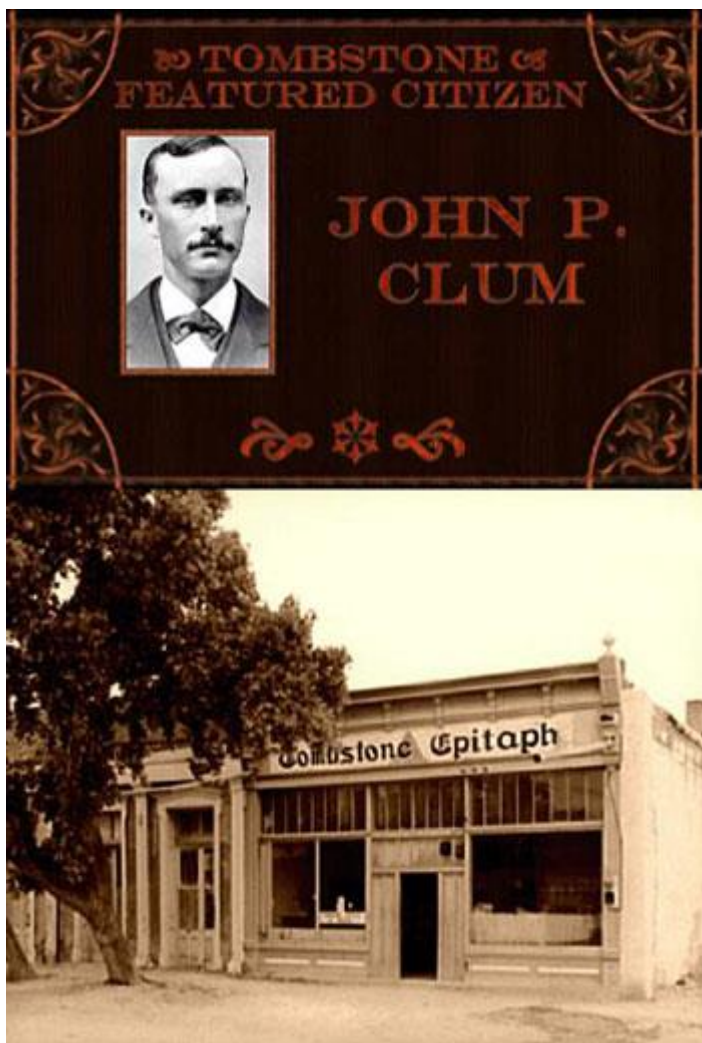
Bens kortlivade halvbror

Efter att grannfamiljen Jersild rånmördats på ett mycket brutalt sätt får Hogan i bok nr. 563 tillfällig anställning som federal sheriff. Vi är nu framme vid månadskiftet augusti / september 1881 och Perritas graviditet fortskrider. En stor överraskning i den påföljande boken är att Bens halvbror Roland Marklund, eller Mark Rowland som han nu kallar sig, dyker upp. De kommer väl överens och Mark flyttar in i smedjan i Eden Valley. Han visar sig vara en driftig person och lyckas spränga fram en vattenåder i den närliggande ravinen Devil's Backbone, varefter de gemensamt börjar föda upp en boskapshjord där. Ben, Mark och Hobo får därefter i uppdrag att vakta en silversändning på ett tåg. Efter att de misslyckats med detta följer en lång jakt på rånarna ända ner i Texas.

Sju månader efter det att Mark dök upp i Eden Valley har han skaffat sig hunden Bonzo och tillsammans med Ben driver de i bok nr. 565 en mindre boskapshjord till försäljning i den lilla boskapsstaden Carter. De får dock sin hjord stulen varvid Mark dödas, varefter Ben söker hämnd. Han lär härvid känna bergsborna i familjen Lane och åtrår dottern Wilma, som vill att han gifter sig med henne. Då det har gått minst ett år sedan vi fått kännedom om Perritas graviditet måste vi tolka tystnaden om henne som om hon förlorat sitt barn under graviditeten.

Ett hopp fram till 1886

Historien om Ben Hogan hoppar i nästa bok fram till år 1886, vilket indirekt framgår av ett plakat om jordens undergång daterad tjugo år framåt i tiden, och av Ben uttolkat till 1906. Han kommer här i kontakt med den organiserade kinesiska brottsligheten på västkusten och jagar flicksmugglare i San Francisco tillsammans med Hobo. Av ramhandlingen är det främst den som utspelar sig i Tombstone som utvecklas i och med att redaktör John Clum nu blivit borgmästare. Vidare har John Horton Slaughter efterträtt John Behan som sheriff, vilket lär ha ägt rum 1886. Förändringen innebär att staden och gruvindustrin förstärkt sin position i förhållande till de omgivande boskapsranchernas företrädare.

John P. Clum som grundade Tombstones dagstidning Tombstone Epitaph och även blev borgmästare i staden omnämns på flera ställen i böckerna om Ben Hogan.

Bok nr. 567 anges utspela sig under vårvintern 1887. Perrita sägs ha fått missfall året innan, vilket i så fall måste vara andra gången hon drabbats av detta olyckliga öde. Då det i bok nr. 573 sägs att missfallet "hade satt stopp för utvecklingen åt det hållet" skulle man kunna tro att hon inte längre kan få barn. Men som vi ska se längre fram var inte detta hennes sista graviditet. Nu är hon försvunnen och det visar sig att hon hämtats av sina svältande apachesläktingar. Det slutar med att Ben får leverera biffkor till indianreservatet. Vi får även veta att i Tombstone har Carlos Bulotti öppnat Willows Saloon som serverar varor av bästa märke.

I den påföljande boken har en skurkaktig granne upptäckt att det finns olja i Devil's Backbone efter att Hogans alla kreatur sålts till apacherna. Ben utsätts för en rad av mordförsök och anklagas även på falska grunder för att ha stulit boskap. Vi får även veta att Ben och Hobo timrat en jaktstuga för två somrar sen en bit från Eden Valley. Ben låter registrera sig för även mineral- och oljefyndigheterna i Devil's Backbone, men det visar sig till slut att det rör sig om för lite olja för att det ska vara lönsamt att utvinna den. Perrita är med och strider mot skurkarna och sägs nu vara 26 år gammal. Hon får dock nöja sig med att vara frånvarande i bok nr. 569 där Ben år 1887 hamnar i staden Elfrida under sin jakt på några förrymda kvigor. Vi får här veta att hans djur är märkta med Clover H, en "fycklöver med ett H i mitten". Ben blir här indragen i en mordhistoria och räddar den unga och vackra Jenny O'Toole, som förälskar sig i honom. Han förhåller sig dock kall och återvänder hem med sina djur.

På jakt efter jobb

En ekonomisk depression har nu drabbat Arizona varför Ben får ge sig ut och söka jobb. I bok nr. 570 får han jobb i Tombstone, på den nyöppnade saloonen Lotus House. Han blir här indragen i kampen mot ett gäng mycket drivna falskspelare som härjar i stadens spelhus. Ben lyckas avslöja deras tillvägagångssätt och vänder det mot dem. Han hinner även med att bli förförd av sin paranta arbetsgiverska Lucinda Parson. Hans otrohet är dock inte så farlig i Hobos ögon, och han avslöjar för Lucinda att Perrita med hjälp av indianer i bergen ser till att få sin lust tillfredsställd även när Ben är borta hemifrån.

I böckerna nr. 571 och 572 är Ben och Hobo på driven för att hitta något jobb som kan ge pengar att leva av. Inget av det som händer i de båda böckerna kan sägas föra själva ramhandlingen framåt. Först får de jobb som cowboys på en ranch utanför staden Mallwax som styrs av en skurkaktig sheriff och hans kumpaner, och därefter får Ben anställning som sheriff i Snaketown där han bidrar med att spränga en utpressarliga. Eden Valley hamnar dock åter i centrum i bok nr. 573 då tre passerande desperados våldtar Perrita, skadskjuter Hobo allvarligt och bränner ner huset medan Ben är ute och söker jobb. Väl hemkommen ger han sig snabbt ut på jakt efter hämnd. Det hela slutar med att Hobo kommer på fötter igen och ett nytt och större timmerhus kan byggas upp med ekonomisk hjälp från Lucinda Parson på Lotus House. Inte mycket sägs om hur Perrita mår psykiskt efter våldtäkten.

Politisk oro i grannlandet Mexiko sägs i bok nr. 574 ha lett till att armén förstärkt sin närvaro i Cochise County och Fort Huachuca. I en svår situation drar man sig inte för att lura in Hogan i en dödlig fälla för att tvinga på honom ett självmordsuppdrag åt armén. Han förefaller dödsdömd efter det att han lurats att tro att han dödat en officer som antastat Perrita, och ges en chans till frihet om han lyckas befria en agent och föra i säkerhet några hemliga dokument som kommit på drift. I kamp mot både apacher och mexikaner lyckas han mot alla odds fullgöra uppdraget tillsammans med Hobo och två andra av armén tvingade män.

Ben som Daggermanagent

Bokserien om Ben Hogan går från och med bok nr. 575 in i ett nytt skede i och med att han blir agent åt Daggermans detektivbyrå. Det första uppdraget tar han på sig frivilligt för att kunna hämnas på ett band med boskapstjuvar som mördat några av hans grannar. Men Daggermans nöjer sig inte med detta utan lurar honom att skriva på ett fyraårigt anställningskontrakt som är bindande. Hans arbete åt Daggermans sträcker sig fram till och med bok nr. 590 och år 1892. Ben kommer under denna tid att flera gånger besöka detektivbyråns träningsläger i Pueblo Vaca, New Mexico, och där ha en del att göra med deras lokale chef, överste Warren Tyler.

Bok nr. 575 är av speciellt intresse då vi får ta del av Daggermans dossier om Hogan, som de önskar rekrytera. Det bjuds här på en översikt av hans tidigare liv med hänvisningar till tidigare böcker och en ny inbördes sammanhängande datering av de olika händelserna. Vi får även veta att ravinen Devil's Backbone nu är utarrenderad till grannar och att det tvärs emot vad Ben trott är han och inte Perrita som har den lagliga äganderätten till Eden Valley. I sitt första framgångsrika uppdrag åt Daggermans nästlar sig Ben in bland boskapstjuvarna under falsk flagg som revolvermannen Mungo Tracklin.

De två olika typer av colt revolver som Ben Hogan bär. Innan han börjar vid Daggermans detektivbyrå har han en Peacemaker kaliber 45 (övre bilden), men byter där till en Frontier kaliber 44 (nedre bilden). Fördelen med den senare är att den kan laddas med samma patroner som winchestergväret.

I de tre påföljande böckerna är Hogan på olika uppdrag åt Daggermans, med endast mycket svaga kopplingar till ramhandlingen. Först blir han skenhängd i syfte att lura en fångslad tåggränare att berätta var han har gömt bytet. I samband med detta byter Ben modell av coltrevolver, från en Peacemaker till en Frontier. Poängen med detta är att den senare modellen har samma kaliber som winchestergväret, varför han bara behöver ha med sig en typ av ammunition. Något som Genberg kommer att påpeka fördelen av många gånger i de kommande böckerna. Hogan skickas sen till Mexiko för att hitta ett annat rånbyte med hjälp av en karta uppdelad på olika skinnbitar. I den tredje boken avslöjar Ben på Daggermans uppdrag en skurkboss som är bra på att hålla sig i bakgrunden och hitta på smarta kupper. Under arbetets gång hinner Ben med att vara Perrita otrogen igen, denna gång med den kvinna som ställer iordning hans bad på hotellrummet. Men äventyret slutar med att han skottskadad tycker sig se en naken Perrita komma emot sig innan han ”sjönk ner i en bottenlös, svart avgrund.”

Skottskador och lunginflammation

I två veckor har Ben legat i sängen medan Perrita skött om hans skottsår i sidan när fem bankrånare, varav en skottskadad, råkar hitta fram till deras stuga efter att ha länsat gruvbolagets kassaskåp i bok nr. 579. Perrita tar hand om skottskadan samtidigt som en av rånarna tror han kan behandla henne hur som helst bara för att hon är indianska. Det slutar med att han försöker våldta henne, varvid han dödas av bandets ledare efter att Perrita knivskurit honom. Inbördes tvister och Hobos ingripande gör att till sist endast den skottskadade unge bandmedlemmen överlever och förs bort av sheriffen.

Man får anta att Bens skottskada läkte då det härefter är Daggermanuppdrag i främmande trakter för hela slanten och de sju påföljande böckerna, dvs nr. 580–586, tillför i stort sett ingenting till ramhandlingen. I bok nr. 587 där Hogan infiltrerar El Zopilotes banditgång i Mexiko får vi via överste Tyler vid Daggermans veta att Hobo bosatt sig mer permanent i Eden Valley och att hjorden växer i Devil's Backbone. Även denna bok slutar med att Ben fått en kula i sidan och sjunker ner i medvetslöshet. Vi får i nästa bok veta att Ben drabbats av blyförgiftning och varit nära att stryka med efter denna skada. Fyra månader har han fått tillbringa i Eden Valley med Perrita och Hobo, som nu dras med ischias, innan det är dags för nästa uppdrag. Han får nu under täckmantel som tågloffare tjuvåka med tåg för att försöka hitta en mördare som specialiserat sig på stinsar. Under arbetets gång hinner Hogan även ta

itu med mexikanska vapensmugglare och drabbas av lunginflammation när uppdraget väl är slutfört, vilket ger honom två veckors sjukledighet.

Påföljande bok, nr. 589, inleds av att Ben efter fem månaders bortavaro kommer hem till Eden Valley och där hittar Hobo bunden och Perrita bortrövad. Märkligt nog påstås det här att det var Hobo som drabbats av lunginflammation vid Bens senaste besök i dalen, medan Bens lunginflammation inte alls omnämns. Hobo uppvisar även tydliga tecken på alkoholskador och är inte i någon vidare form. De fem banditerna som rövat bort Perrita har meddelat att Ben har fem dygn på sig att hitta henne, annars dör hon. Ben och Hobo hittar henne i utsatt tid och när Ben väl klarat provet kräver de att han spårar upp den före detta ligamedlem som försvunnit med det gemensamma bytet och föra det tillbaka. Ben lyckas med uppdraget varefter han och Hobo tar itu med banditerna. Perrita rymde på eget bevåg från banditerna och det blir hon som till sist räddar Ben från att dödas med en välriktad pil genom halsen på banditbossen. Hon skär även av honom könet som hämnd för att han försökt skända henne.

Efter Daggersmans samma gamla visa

I samband med sitt sista uppdrag åt Daggersmans i bok nr. 590 hamnar Ben 1892 mitt i den uppgörelse i Wyoming mellan boskapsägare och farmare som går under namnet Johnson County War. Det som där utspelar sig ligger helt utanför ramhandlingen. Ben har lovat Perrita vara hemma nu när han äntligen är löst från Daggersmans kontrakt. Men kassan är skral och tämligen omgående tar han i bok nr. 591 på sig att frakta några mycket värdefulla diamanter till Kansas mot en ersättning av 10.000 dollar. Men fraktagenten visar sig vara i maskopi med ett 30-tal banditer som gör allt för att döda Ben och ta hand om glittret. Här får Ben användning av det speciella luftgevär han vunnit på poker under resan till Wyoming, och vars historia Genberg kommer att hinna dra ett antal gånger i de kvarvarande böckerna.

Den typ av luftgevär som Ben Hogan vinner på poker på tåget till Wyoming och sen har stor nytta av i flera av sina äventyr. Geväret konstruerades av Bartolome Girardoni och användes av den österrikiska armén redan i slutet av 1700-talet. Det var i Amerika känt genom att Lewis och Clark använde sig av det för att imponera på indianerna under sin legendariska resa tvärs över kontinenten.

Bok nr. 592 är på sätt och vis en fortsättning på den föregående då en av de överlevande skurkarna som tidigare jagat Ben nu försöker göra sig av med honom för att han inte ska störa den nya banditorganisation han bygger upp i Arizona. Det blir en utdragen strid för Ben och Hobo, och för ovanlighetens skull får även Perrita vara med i kampen som delvis utspelar sig nere i Mexiko. Hon räddar bland annat livet på Ben när en bandit ska till att skjuta honom.

De påföljande sex böckerna, nr. 593–598, har alla fokus på sidohandlingen och utspelar sig utanför Eden Valley och Tombstone. Ramhandlingen förs alltså inte framåt i någon nämnvärd omfattning. I den första boken är Ben otrogen med en vacker mexikanska när han infiltrerar ett banditgäng lett av en kopia av Billy the Kid för att föra hem en förrymd miljonärsdotter. Därefter söker Ben hämnd på fyra desertörer som skadat Hobo och försökt våldta Perrita vid ett diligensrån. Bok nr. 595 är intressant då den innehåller ovanligt mycket av romantik. Det är egentligen en ren deckarhistoria med fokus på en skenbar kidnappning där Perrita efter det

att skurken fått lämna trakten parar ihop hans före detta hustru med ranchens förman. Väl uppe i varv ser hon även till att ranchägaren och änkemannen John Wallace friar till sin mexikanska hushållerska. Det är endast med ett nödrop Ben slipper undan giftermål.

Banditer stoppar giftermål

Men Perrita hade fått något nytt att tänka på och i bok nr. 599 planerar hon och Ben att gifta sig på de vitas sätt. Perrita tror att de vita efter detta kommer att respektera henne då hon inte längre enligt deras synsätt behöver leva i synd tillsammans med Ben. Lysningen kräver att paret vistas på kyrko-orten Benson en längre tid före själva bröllopet, varför Ben tagit jobb som vikarierande sheriff i Benson medan Perrita genom sin läs- och skrivkunnighet fått jobb hos en boskapshandlare. Perrita har börjat klä sig som en vit kvinna och har även skickat efter en bröllopsklänning. Planerna stoppas dock när ett banditgäng tar över stan som bas för en hämndaktion med en rad sheriffer som de varit i delo med, och håller Perrita som gisslan för att kunna styra Ben. Ben ställs här inför dilemmat att han måste välja mellan att beskydda sin tillblivande eller att ta itu med skurkarna och därmed beskydda allmänheten i ett längre perspektiv. När väl skurkarna är uttraderade tar Perrita sitt förnuft till fånga och ångrar att hon försökt likna de vita. Livet i Eden Valley går därmed tillbaka till sin vanliga lunk.

I bok nr. 600 får vi veta att borgmästaren i Tombstone förbjudit prostitution innanför stadsgränsen varför en bordell öppnat i den övergivna gruvbyn Contention City en bit från stan. Ben får där i uppgift att utreda en serie knivmord på kvinnor som jobbar där. Det utvecklar sig till en typisk pusseldeckare. Inte heller någon av de två påföljande böckerna utvecklar ramhandlingen i någon högre grad. Bok nr. 601 är en lång jakt på några brutala banditer som leder långt ner i Mexiko.

North to Alaska

I bok nr. 602 har Ben och Hobo tillfällig anställning på en ranch då torkan varit svår och lett till att alla pengar använts till utveckling av deras kostsamma bevattningsanläggning. De båda kompanjonerna har i den påföljande boken gjort en avstickare till Alaska för att tjäna en hacka på att leta guld. Äventyret har ingen påtaglig koppling till ramhandlingen men är intressant då de tar hand om den unge Ricky Edison, son till en förolyckad guldgrävare de kände. Men det blir bara en kortvarig bekantskap då Ricky sen placeras hos sina släktingar i Oregon.

Under inflytande av en vit och falsk predikant har en utbrytargrupp bland apacherna i bok nr. 604 kidnappat militärguvernörens dotter. Militären ber Ben om hjälp för att undvika att oroligheterna utvidgas, varför han får avbryta sitt arbete med att förbättra bevattningen av Eden Valley. Han träffar här åter den länge lipanapachen som tidigare gått under namnet Manga Taska men nu kallar sig Cuchillo Plata.

Bok nr. 605 utspelar sig i Drakbergen kring Eden Valley. Ett skurkaktigt tomtbolag säljer värdelös mark som de kryddat med lite guldsand till hågade prospektörer. En köpare som protesterar dödas och övriga luras att anfälla Eden Valley innan Ben slutligen avslöjar ligan. Då har han även fått Hal Startman som ny granne med egen silvergruva. I boken framgår det även att Ben införskaffat ett par appaloosahäster och att stoet är dräktigt.

Bland seriemördare och bankrånare

En seriemördare går lös i Tombstone i bok nr. 606, vilket gör att Ben får anställning som vicesheriff då den numera något alkoholiserade sheriff Slaughter inte förmår göra så mycket på egen hand. Tombstones borgmästare heter nu Wade Carter, och vill gärna se att mördaren fångas så snabbt som möjligt. Ben har just köpt sig en ny blekgul häst som är mycket snabb,

och behöver som vanligt kontanter till arbetet med sitt bevattningssystem. Pengar kan även behövas framöver då Perrita helt oväntat är gravid på nytt och redan i tredje månaden. Graviditeten håller i sig i den påföljande boken där Ben hjälper en sjuk sheriff i en småstad långt från Tombstone. Vi får här ta del av en komplex kombination av markstrider och släktvendetta utan koppling till ramhandlingen. Viktigast är att Ben klarar sig från att bli hängd så att historien kan rulla vidare.

Det är tydligen förutbestämt att Ben och Perrita ska förbli barnlösa och i bok nr. 608 får Perrita missfall i femte månaden efter att ha fått en knuff av en flyende bankrånares häst. I boken skildras Bens jakt på rånarparet och han faller även för kvinnan i paret, Morgana Ford, trots Perritas svåra situation där hemma. Den enda kopplingen till ramhandlingen i bok nr. 609 är att Perritas ranchägande släktingar i familjen Dorgan dödats i den ranchstrid som Ben blir insyltad i. Ranchdottern Joan McMillan vill att Ben tar över även henne när han tar över en ranch som bulvan åt dödsboet. Men Ben backar undan då han känner på sig att det i hennes fall gäller mer än bara erotik.

En repris som avslutning

Då seriens sista bok, nr. 610, är identisk med bok nr. 557 finns det inte mer att säga om den. Istället finns det skäl att ta upp några av de tillbakablickar som Ben Hogan ägnar sig åt i den fristående romanen *En främling kommer hem* från 1982. Bokens handling utspelar sig i Hälsingland år 1914 och här går Ben under smeknamnet Mördar-Hellgren. Vi får här veta att Perrita dog 1906 och ligger begravd i Eden Valley. Där ligger även deras son, som endast blev tre dagar gammal, begravd. Detta betyder att Perrita hann med att bli gravid en fjärde gång efter 1890 då hennes tredje missfall ägde rum.

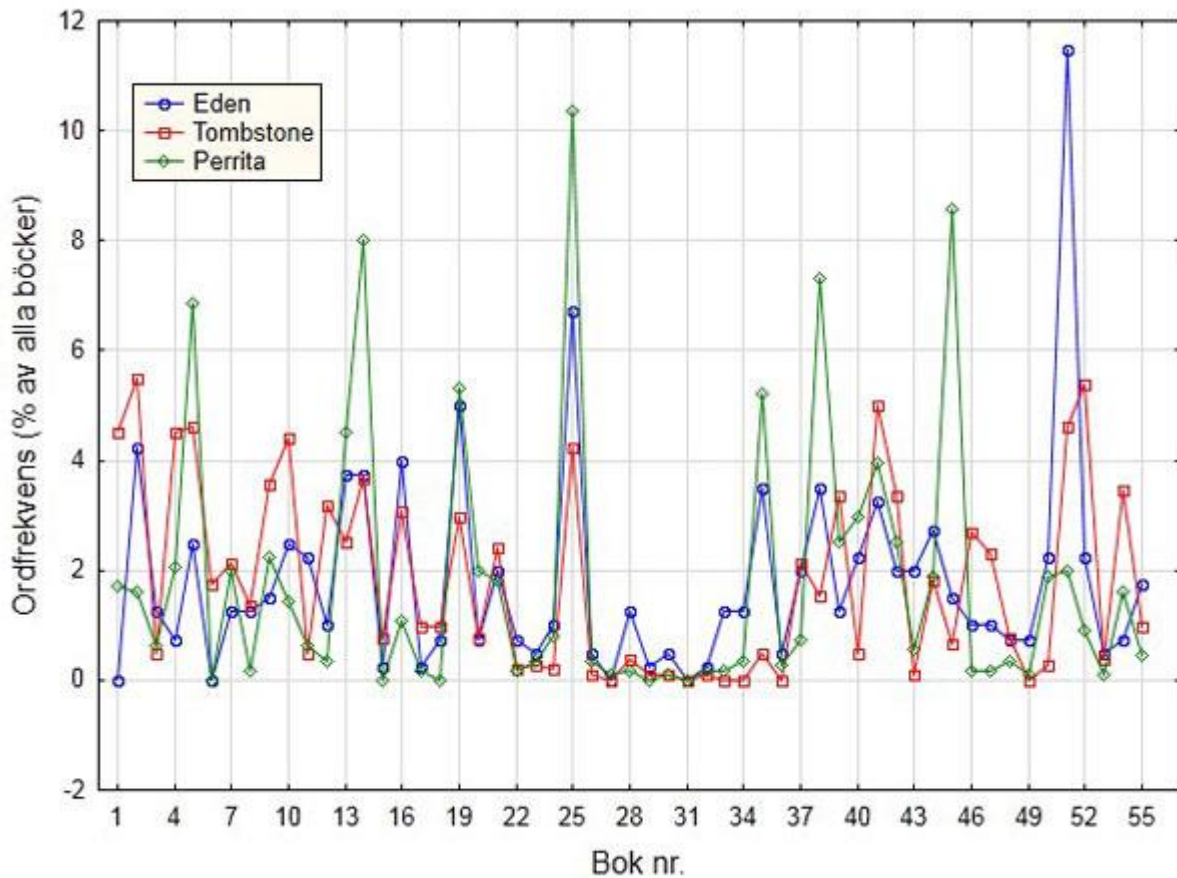
Dragoon Mountains i Arizona där Eden Valley ligger som en gömd och grönskande dal. Bergen kallas i böckerna som regel för Drakbergen och i En främling kommer hem sägs Perrita ligga begravd där.

Ramhandlingens bokvisa omfattning

Ett sätt att kvantifiera ramhandlingens närvaro i en viss bok utgår från frekvenser för ord med stark koppling till denna. Jag har här valt de tre namnen Eden, Tombstone och Perrita, vilka räknats bokvis utgående från ordfrekvenser beräknade med hjälp av hemsidan lix.se. De två senare namnen omfattar även genitivformen med terminalt "s". De tre namnens medelvärde och SD är (nollvärden liksom bok nr. 56/610 exkluderade): (Eden) $7,9 \pm 7,7$ $n=51$, (Tombstone) $21,2 \pm 17,8$ $n=49$, och (Perrita) $22,2 \pm 27,7$ $n=50$. För att kompensera för Edens genomgående lägre frekvenser normaliserades alla värden till procent av förekomsten i samtliga böcker. Det framgår av diagrammet i Figur 1 att de tre namnens förekomst uppvisar liknande fördelningar över alla 55 böckerna, men även att de ibland kan förefalla frikopplade.

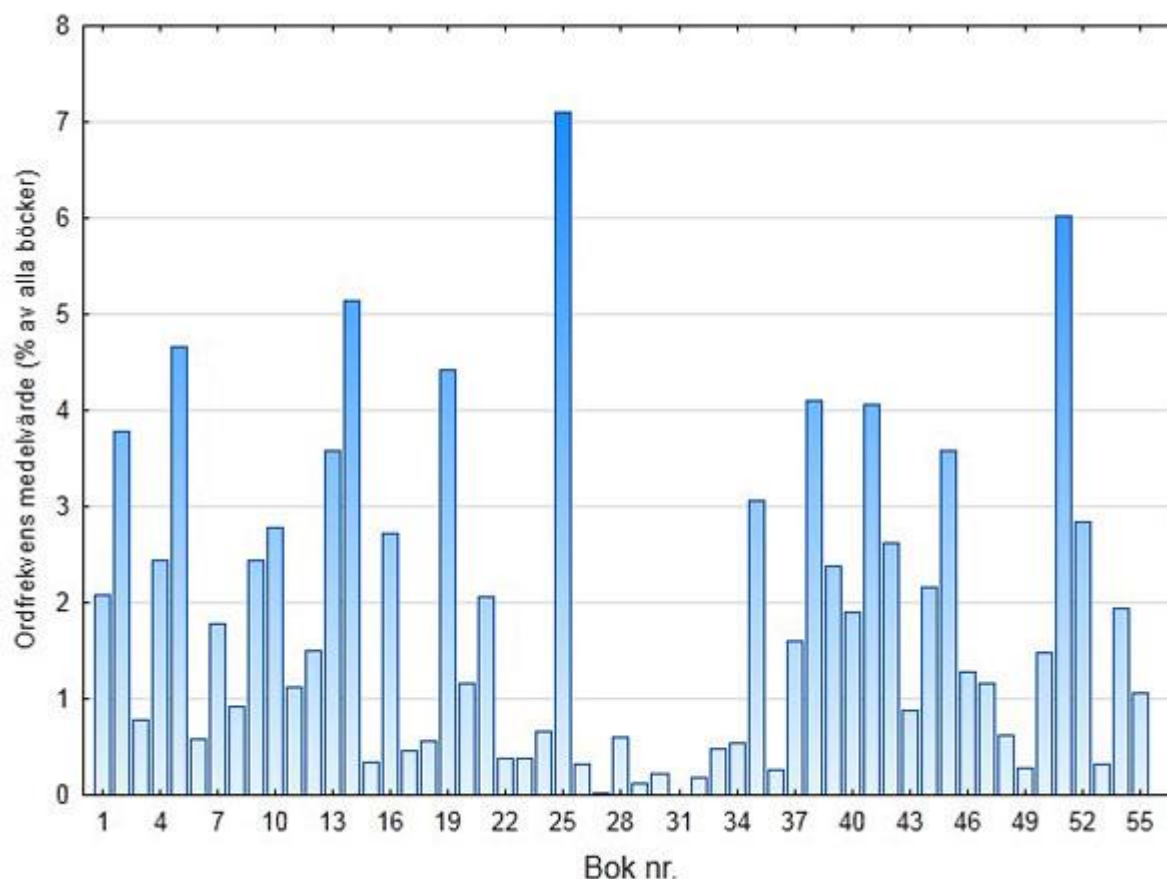

Ett exempel då detta är bok nr. 45/599 i vilken Perrita har en central roll, men som utspelar sig i staden Benson.

Figur 1. Normaliserad frekvens av namnen Eden, Tombstone och Perrita i böckerna om Ben Hogan. Böckerna numrerade i utgivningsordning där bok nr. 557 och 558 bytt plats så att berättelsen om Dubbelgångaren som tänkt föregår den om Bankrånet och bok nr. 610 som utgörande en repris uteslutits.

En tydligare bild av variationen över alla böckerna kan ses i Figur 2 som visar medelvärdet för de tre utvalda namnen procentuella frekvenser. Tydligt är här att ramhandlingens närvaro uppvisar en stor variation även mellan närliggande böcker. Det framgår även väl att böckerna i vilka Ben jobbar åt Daggemanns, nr. 22 till 36, med få undantag har en mycket svag koppling till ramhandlingen. Dock är det bok nr. 25, i vilken Ben är skottskadad och fem rånare intar Eden Valley som har det högsta värdet mycket på grund av att Perrita här får en chans att träda fram i förgrunden.

Figur 2. Normaliserad medelfrekvens för de tre namnen Eden, Tombstone och Perrita i böckerna om Ben Hogan. Böckerna numrerade i utgivningsordning där bok nr. 557 och 558 bytt plats så att berättelsen om Dubbelgångaren som tänkt föregår den om Bankrånet och bok nr. 610 som utgörande en repris uteslutits. I diagrammet innebär höga staplar att ramhandlingens närvaro är hög.

Seriell utgivning

Man kan jämföra bokserien om Ben Hogan med den seriella utgivningen av romaner som följetonger i tidningar utav olika slag, vilken inleddes redan 1836 med Honoré de Balzacs *La vieille fille* och som snart blev mer regel än undantag. En viktig skillnad är dock att författaren Genberg aldrig betraktade de olika böckerna om Ben Hogan som delar av en mer omfattande roman och knappast planerade för mer än en berättelse i taget. Därmed handlar det i hans fall mer om en ”serial publication” än om ett stycke ”serialized fiction”, även om skillnaden kan vara svår att upprätthålla (Friedman 2014).

Säkerligen med inspiration hämtad från alla framgångsrika TV-serier ser vi idag hur den digitala litteraturen söker sig nya riktningar i form av ”episodic fiction” spridd bland annat via Amazons *Kindle Serials*, som startades under hösten 2012 och även omfattar några titlar från westerngenren. Via denna typ av tjänst kan man efter att först ha erlagt en modest engångssumma få de nya episoderna levererade till sin läsplatta efterhand som de skrivs. Här kan man mer tala om en app som uppdateras automatiskt än om en serie av e-böcker. Precis som på TV är varje episod fristående men ändå ofta avslutad med en ”cliff-hanger”. Texternas begränsade längd gör att varje ny del kan läsas under en och samma sittning. Det är inte svårt att här se stora likheter med 1970-talets kioskbooksutgivning även om texterna nu är något kortare och tenderar att spridas veckovis snarare än månadsvis. Man kan inte heller påstå att Genberg använde sig av ”cliff-hangers” då varje bok som regel slutade med att uppdraget var slutfört och Hogan återvände till Eden Valley där Perrita väntade på honom alltid lika

kärleksfull. Undantagen är väl främst bok nr. 578 och 587 där Ben skottskadas allvarligt på slutet och man inte riktigt kan veta om han ska överleva eller inte.

En annan skillnad mellan nu och då är att det digitala snabbskrivandet även ger möjlighet till en högre grad av interaktivitet med läsekretsen, vilket uppmuntras i Amazons upplägg. På Genbergs tid var det bara enstaka kalenderbitare som skrev till honom via förlaget för att påpeka någon felaktig detalj i boken. Kontakten mellan skribenten och läsaren är ännu mer utvecklad i den framgångsrika appen *Wattpadd*, men här sprids alla texter helt kostnadsfritt. En bra möjlighet för oetablerade författare att börja bygga upp en läsekrets, men knappast ett sätt för en snabbskrivare att säkra sin försörjning.

Källor

- Blom, K. Arne, 1976: Den svenske revolverhjälten. *DAST Magazine* 9(1):14-20.
- Friberg, Gunnar, 1973: Här var'e pang-pang på löpande band. *SE* 35: 44-46.
- Friedman, Jane, 2014: Beyond Dickens: Trends and tech in serial fiction. <http://writerunboxed.com/2014/02/24/serial-fiction/>
- Genberg, Kjell E. 1975: *Vilda Västern. Historien om det stora, löftesrika landet som en gång befolkades av indianer*. Stockholm: Williams Förlags AB.
- Genberg, Kjell E. 2005: *Ur min skottvinkel. Baserad på en sann historia*. Eslöv: Förlags AB Gondolin.
- Grover, Marshall, 1982: *Bill och Ben och gröngölingarna*. Bill och Ben nr. 243. Malmö: Wennerbergs förlag.
- Lindung, Yngve (red.), 1977: *Kiosklitteraturen. 6 analyser*. Stockholm: Tidens Förlag.
- Mälarstedt, Kurt, 2007: Författaren på läktaren. *DN Kultur* 28 december 2007.
- Nilsson, Anders N. 2014: Big Jim, Bill & Ben, Cactus Jim och Coyote: Om flytande gränser mellan namn på hjältar, bokserier och böcker. *DAST Magazine* 4 november 2014.
- Nilsson, Anders N. 2015: Ben Hogan rider igen, del 1. En bibliografisk översikt. *DAST Magazine* 24 april 2015.
- Nilsson, Anders N. & Patrik Myrman, 2013: Populärpocketböcker inom västerngenren i Sverige – en kartläggning. *DAST Magazine* 13 oktober 2013.
- Olsson, Jan Olof, 1958: *God morgon, Vilda Västern*. Andra omarbetade upplagan. Stockholm: Wahlström & Widstrand.